„I'LL GOOGLE IT.": POUŽÍVÁNÍ ONLINE SLOVNÍKU V OPRAVNÝCH SEKVENCÍCH BĚHEM PÁROVÉ A SKUPINOVÉ PRÁCE VE VÝUCE ANGLIČTINY JAKO CIZÍHO JAZYKA NA STŘEDNÍ ŠKOLE

"I'LL GOOGLE IT.": USING AN ONLINE DICTIONARY FOR CONDUCTING REPAIR DURING PAIR AND GROUP WORK ACTIVITIES IN UPPER-SECONDARY EFL CLASSROOMS

Adéla Červenková[1]

[1] Katedra anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Abstrakt

Párové a skupinové opravné sekvence jsou při studiu osvojování jazyka obzvláště důležité pro pochopení toho, jak žáci reagují na selhání komunikace. Tato konverzačně-analytická studie se zabývá prováděním oprav za pomoci slovníků během párové a skupinové práce. Data obsahují audio a video nahrávky studentů z pěti českých středních škol v posledním ročníku studia během tří až pěti po sobě jdoucích hodin angličtiny. Jedním z hlavních zjištění je, že studenti považují slovník za poslední možnost při kontrole významu a že často využívají jiných prostředků pro opravné sekvence.

Klíčová slova: *konverzační analýza, párová a skupinová práce, opravy, vyjednávání významu, online slovník*

Abstract

In the study of how students learn language, pair and group work repair sequences are particularly important to understand how the participants repair the breakdowns in communication. This conversation-analytic study examines how students incorporate dictionary in repair sequences during peer activities. The data consist of audio/video recordings of students from five different Czech upper-secondary schools during three to five EFL lessons. One of the central findings is that the dictionary is viewed as a last resort to check the meaning and that other strategies for conducting repair are employed.

Keywords: *conversation analysis, pair and group work, repair, negotiating meaning, online dictionary*

1 Úvod

Tato práce se zabývá specifickým aspektem párové a skupinové interakce, a to používáním online slovníků pro vyjednávání významu v opravných sekvencích. Přispívá tak do již existujícího výzkumu zaměřeného na používání slovníků a jiných jazykových pomůcek v interakci mezi studenty (např. Reichert & Liebscher 2012). Zkoumáním způsobů, jimiž žáci pracují se slovníkem a sdílejí své výsledky hledání, tato práce nabízí vhled do toho, jak se studenti učí jazyk v párové a skupinové práci, a zároveň poukazuje na důležitost používání těchto pomůcek ve výuce.

2 Teorie

Opravná sekvence je v konverzačně-analytickém kontextu popsána jako řešení problémů s posloucháním, mluvením a porozuměním (Schegloff, Jefferson & Sacks,1977). Jde o triadickou sekvenci složenou ze tří základních elementů – reparanda (trouble source), iniciace a samotné opravy (correction) (McHoul, 1990). Za reparandum může být považován jakýkoliv problém, který brání mluvčím v přirozeném pokračování interakce, např. gramatická chyba, špatná výslovnost, nepochopení významu slova apod.

V interakci ve třídě je oprava vnímána jako jeden ze zdrojů učení se v interakci. V párové a skupinové práci jsou opravné sekvence obzvláště zajímavé, jelikož reparandum je identifikováno přímo studenty, kteří si jej také stanovují jako předmět svého učení ve skupině. Reparandum poté tedy slouží jako tzv. learnable (Majlesi & Broth, 2012). Transformace vědomostí a použití slovníku v opravných sekvencích také hraje klíčovou roli při vyjednávání epistemických rolí v interakci mezi studenty.

3 Metodologie výzkumu

Pro potřeby studie je využita konverzační analýza (KA) jakožto kvalitativní výzkumná metoda. KA se zabývá sociální interakcí, o níž tvrdí, že je systematická

a má jasně stanovený řád. Při interakci ve třídě se KA zaměřuje především na analýzu střídání replik, organizaci sekvencí a opravy (Gardner, 2013). Struktura interakce vždy závisí na pedagogickém cíli dané aktivity (Seedhouse, 2004), a proto se v ní objevuje velké množství interakčních vzorců, ať už během frontální nebo skupinové výuky. KA klade důraz na perspektivu mluvčích a na prostředky, jimiž dosáhli opravy reparanda. KA se proto soustředí nejen na to, co je řečeno, ale především jak je něco řečeno, proto jsou pro analýzu využívány detailní transkripty.

4 Výsledky

Pro tento výzkum byly použity důkladně synchronizované audio- (2729 minut) a video- (1585 minut) nahrávky studentů z pěti českých středních škol v posledním ročníku studia během tří až pěti hodin angličtiny. V transkriptu bylo identifikováno celkem 45 opravných sekvencí, ve kterých studenti vyjednávali význam slov různými způsoby – např. v L1 (češtině), L2 (angličtině) nebo s pomocí učitele. V 6 sekvencích studenti vyjednávali význam za pomoci slovníku.

Z analýzy je patrné, že studenti vnímají slovník jako jednu z posledních možností pro kontrolu problematických výrazů, a to až v momentě, kdy se jim nepodaří vyjednat význam jiným způsobem. Slovník v sekvenci figuruje jako jazyková autorita a validita slovníkového hesla není zpochybňována. Student mající přístup ke slovníku je v dané interakci považován za experta, což se projevuje i na organizaci opravné sekvence.

5 Závěry a diskuse

Z výzkumu vyplývá, že opravné sekvence jsou důležitým zdrojem příležitostí k učení, jelikož studenti jsou vystaveni škále různých interakčních vzorců a jazykových struktur. Bez ohledu na to, kdo hledá ve slovníku, jsou výsledky hledání vždy sdíleny se zbytkem skupiny. Tímto způsobem je všem mluvčím umožněno být součástí daného vzdělávacího procesu, ať už pasivně, či aktivně. Výsledky výzkumu také naznačují, že jedním z důvodů pro použití slovníku v interakci může být původ reparanda. Ve všech sekvencích pochází problémový výraz z materiálů zadaných učitelem, působícího ve třídě jako jazyková autorita. Studenti proto mohou vyhodnotit daný výraz jako důležitý, což je vede k vyhledání jeho

doslovného překladu, jehož by za jiných okolností nebylo potřeba. Analýza rovněž ukazuje, že pokud je slovníkové heslo vyhledáno v češtině, studenti jsou přesto schopni použít problematický výraz v angličtině i ve zbytku interakce a aktivity, což dokazuje přítomnost učení se v interakci.

Poděkování

Tato práce byla podpořena Grantovou agenturou České republiky (18-02363S): Classroom interaction in frontal teaching and groupwork in EFL classes in upper-secondary schools.

6 Literatura

Gardner, R. (2013). Conversation Analysis in the Classroom. In J. Sidnell & T. Stivers (Eds.), *The Handbook of Conversation Analysis* (p. 593–611). Oxford: Blackwell Publishing.

Majlesi, A. R., & Broth, M. (2012). Emergent learnables in second language classroom interaction. *Learning, Culture and Social Interactio*n, *1*(3–4), 193–207.

McHoul, A. (1990). The organization of repair in classroom talk. *Language in Society*, *19*, 349–377.

Reichert, T., & Liebscher, G. (2012). Positioning the Expert: Word Searches, Expertise, and Learning Opportunities in Peer Interaction: Positioning the Expert: Word Searches, Expertise. *The Modern Language Journal*, *96*(4), 599–609. https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2012.01397.x

Schegloff, E. A., Jefferson, G., & Sacks, H. (1977). The Preference for Self-Correction in the Organization of Repair in Conversation. *Language*, *53*(2), 361–382. doi:10.2307/413107

Seedhouse, P. (2004). *The interactional architecture of the language classroom: A conversation analysis perspective.* Malden, MA: Blackwell Publishing.